

ISSN:2181-0427 ISSN:2181-1458

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

**НАМАНГАН ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ
ИЛМИЙ АХБОРОТНОМАСИ**

**НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК НАМАНГАНСКОГО
ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА**

2021 йил 1 сон

Бош муҳаррир: Наманган давлат университети ректори С.Т.Тургунов

Масъул муҳаррир: Илмий ишлар ва инновациялар бўйича проректор М.Р.Қодирхонов

Масъул муҳаррир ўринбосари: Илмий тадқиқот ва илмий педагогик кадрлар тайёрлаш бўлими бошлиғи Р.Жалалов

ТАҲРИРҲАЙЪАТИ

Физика-математика фанлари: акад. С.Зайнобиддинов, акад. А.Аъзамов, ф-м.ф.д., проф. М.Тўхтасинов, ф-м.ф.д., доц. Б.Саматов, ф-м.ф.д., доц. Р.Хакимов, ф-м.ф.д. М.Рахматуллаев.

Кимё фанлари: акад.С.Рашидова, акад. А.Тўраев, акад. С.Нигматов, к.ф.д., проф.Ш.Абдуллаев, к.ф.д., проф. Т.Азизов.

Биология фанлари: акад. К.Тожибаев, акад. Р.Собиров, б.ф.д. доц.А.Баташов, б.ф.н.

Техника фанлари: - т.ф.д., проф. А.Умаров, т.ф.д., проф. С.Юнусов.

Қишлоқ хўжалиги фанлари: – г.ф.д., доц. Б.Камалов, қ-х.ф.н., доц. А.Қазақов.

Тарих фанлари: – акад. А.Асқаров, с.ф.д., проф. Т.Файзуллаев, тар.ф.д, проф. А.Расулов, тар.ф.д., проф. У.Абдуллаев.

Иқтисодиёт фанлари: – и.ф.д., проф.Н.Махмудов, и.ф.д., проф.О.Одилов.

Фалсафа фанлари: – акад., Ж.Бозорбоев, ф.ф.д., проф. М.Исмоилов, ф.ф.н., О.Маматов, PhD Р.Замилова.

Филология фанлари: – акад. Н.Каримов, фил.ф.д., проф.С.Аширбоев, фил.ф.д., проф. Н.Улуқов, фил.ф.д., проф. Ҳ.Усманова. фил.ф.д., проф. Б.Тухлиев, фил.ф.н, доц.М. Сулаймонов.

География фанлари: - г.ф.д., доц. Б.Камалов, г.ф.д., проф.А.Нигматов.

Педагогика фанлари: - п.ф.д., проф. У.Иноятлов, п.ф.д., проф. Б.Ходжаев, п.ф.д., п.ф.д., проф. Н.Эркабоева, п.ф.д., проф.Ш.Хонкелдиев, PhD П.Лутфуллаев.

Тиббиёт фанлари: – б.ф.д. Ғ.Абдуллаев, тиб.ф.н., доц. С.Болтабоев.

Психология фанлари – п.ф.д., проф З.Нишанова, п.ф.н., доц. М.Махсудова

Техник муҳаррир: Н.Юсупов.

Таҳририят манзили: Наманган шаҳри, Уйчи кўчаси, 316-уй.

Тел: (0369)227-01-44, 227-06-12 **Факс:** (0369)227-07-61 **e-mail:** ilmiy@inbox.uz

Ушбу журнал 2019 йилдан бошлаб Ўзбекистон Республикаси Олий аттестация комиссияси Раёсати қарори билан физика-математика, кимё, биология, фалсафа, филология ва педагогика фанлари бўйича Олий аттестация комиссиясининг диссертациялар асосий илмий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

“НамДУ илмий ахборотномаси–Научный вестник НамГУ” журнали Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигининг 17.05.2016 йилдаги 08-0075 рақамли гувоҳномаси ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги (АОКА) томонидан 2020 йил 29 август куни 1106-сонли гувоҳнома га биноан чоп этилади. “НамДУ Илмий Ахборотномаси” электрон нашр сифатида ҳалқаро стандарт туркум рақами (ISSN-2181-1458)га эга НамДУ Илмий-техникавий Кенгашининг 11.01.2021 йилдаги кенгайтирилган йигилишида муҳокама қилиниб, илмий тўплам сифатида чоп этишга рухсат этилган (Баённома № 1). Мақолаларнинг илмий савияси ва келтирилган маълумотлар учун муаллифлар жавобгар ҳисобланади.

НАМАНГАН ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ - 2021

Фойдаланилган адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси. (2020). [Online]. URL:http://uza.uz/oz/politics/_zbekiston-respublikasi-prezidenti-shavkat-mirziyeevning-oliy-25-01-2020. (мурожаат вақти.12.04.2020 йил).
2. Gulyamov S., Ayupov R., Abdullaev O., Baltabaeva G. Raqamli iqtisodiytda blokcheyn texnologiyalar. - Tashkent: Iqtisod-Moliy, 2019. - 447 б.
3. Можаяева Г. Методологические основания цифровой гуманитаристики // Digital Humanities: гуманитарные науки в цифровую эпоху. – Томск: Томский университет, 2016. - 120 б.
4. Presner T.S. Johanson C. The Promise of Digital Humanities. -С.4 [Online].URL:<http://humanitiesblast.com/Promise%20of%20Digital%20Humanities.pdf>. (Мурожаат этилган сана 12.06.2020 й).
5. Таллер М. Дискуссии вокруг Digital Humanities. [Online].URL: <http://kleio.asu.ru/2012>.(Мурожаат этилган сана 10.06.2020 й).
6. Степень магистра в области цифровых и общественных гуманитарных наук. [Online].URL: <https://www.masterstudies.ru>. (Мурожаат этилган сана: 20.06.2020 й).
7. Манифест Digital Humanities // [https://tc\[Online\].URL: p.hypotheses.org/501](https://tc[Online].URL: p.hypotheses.org/501). (Мурожаат этилган сана: 21.06.2020 й).
8. Журавлева Е.Ю. Современные модели развития гуманитарных наук в цифровой среде // Вопросы философии, 2011. №5, С.91-98.
9. Вендель Пьез. Какие-то цифровые гуманитарные науки // Цифровые гуманитарные науки: хрестоматия / под ред. М. Террас, Д. Найхан, Э.Ванхутта, И.Кижнер. – Пер. с англ. – Красноярск: Сибирский федеральный университет, 2017. – 352 с.
10. Голенок М.П. Digital humanities: проблемное поле и перспективы развития // Научное обозрение: электрон журнал. 2018. №1, [file:///C:/Users/Bahor/Downloads/digital-humanities-problemnoe-pole-i-perspektiv-razvitiya%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Bahor/Downloads/digital-humanities-problemnoe-pole-i-perspektiv-razvitiya%20(1).pdf). (Мурожаат вақти: 18.06.2020)
11. Центр цифровых гуманитарных исследований факультета гуманитарных наук НИУ ВШЭ. URL: <https://hum.hse.ru/digital/news/204495037.html> (Мурожаат вақти: 26.10.2017)
12. Gaffarova G.G. Problems self-organization: philosophical analysis // Scientific Bulletin of Namangan State University. 2019. №1(5), -Pp.185-190. <https://uzjournals.edu.uz/namdu> (Мурожаат вақти: 26.08.2020)

АЛИШЕР НАВОИЙ ЮКСАК ЭҲТИРОМ КЎРСАТГАН МАШОЙИХ УЛУҒИ

Исақова Замирахон Рухитдиновна
фалсафа фанлари номзоди, доцент
Наманган давлат университети

Аннотация: Мақолада Алишер Навоий юксак эҳтиром кўрсатган машойих улуғи Увайс Қаранийнинг ибратли ҳаёт йўли манбалар асосида фалсафий-ирфоний таҳлил этилган.

Калит сўзлар: Алишер Навоий, “Насойим ул-муҳаббат”, Увайс Қараний, тобеъин, увайсийлик, хирқа, муҳаббат, Сиффин жанги, диний эътиқод, Балиқликўл, мажмуа, маънавий мерос, ўзликни англаш.

**ВЕЛИКИЙ СУФИЙ, КОТОРЫЙ АЛИШЕР НАВАИ ПОКАЗАЛ ВЫСОКОЕ
ПОЧТЕННОЕ УВАЖЕНИЕ**

Исакова Замирахон Рухитдиновна
кандидат философских наук, доцент
Наманганский государственный университет

Аннотация: В статье философско-гносеологически анализируются по источникам образцовый жизненный путь великого суфия Увайс Карани, который Алишер Навои показал высокое почтительное уважение.

Ключевые слова: Алишер Навои, “Насайим ул-мухаббат”, Увайс Карани, табиин, увайсиййа, хирқа, любовь, Сиффинская битва, религиозная вера, Баликликул, комплекс, духовное наследие, самосознание

THE GREAT SUFIUS, WHICH ALISHER NAVAI SHOW HIGH RESPECTED RESPECT

Isakova Zamirakhon Rukhitdinovna
Candidate of Philosophy, Associate Professor
Namangan State University

Annotation: The philosophical and epistemological article analyzes the sources on the exemplary life path of the great Sufi Uwais Karani, which Alisher Navoi showed high respect for.

Keywords: Alisher Navoi, “Nasayim ul-Muhabbat”, Uwais Karani, tabiin, uwaisiyya, hirka, love, Battle of Siffin, religious faith, Baliklikul, complex, spiritual heritage, self-awareness

Бирав (Увайс Қараний – З.И.)нинг васфиким, онинг вассофи Хожаи коинот (Муҳаммад с.а.в. – З.И.) бўлғай ва нафаси нафаси раҳмон бўлғай, васф қилмоқ бағоят беодоблиқ бўлғай.

Мир Алишер Навоий

Тазкира ва манокибларда “Яман юлдузи” [1.27.] деб улуғланган Суҳайл ибн Омир Увайс Қараний (қ.с.) милодий 594 йилда Яман вилоятига қарашли Музор (баъзи манбаларда “Мудор” деб қайд этилган – З.И.) қабиласи Қаран уруғи сарбони Мурод ибн Амир оиласида туғилган. Қаран – Яман вилояти Тоиф кентига қарашли, Мудор қабиласи уруғларидан бирининг номи бўлиб, одатда улуғ зотларнинг исмига улар туғилиб ўсган жойлари қўшиб айтилган.

Увайс Қараний (қ.с.)нинг отаси Омир яманлик бўлиб, Музор қабласининг Қарн уруғига мансуб бўлган. Увайс гўдаклигида отаси вафот этган. Увайс ёлғиз онаси қарамоғида қолган. Увайс Қараний умр бўйи (қ.с.) зоҳидона ҳаёт кечирган, хилватни ёқтирган, туябоқарлик қилган ва онасининг хизматида бўлган. Бу ҳақда бошқа манбаларда ҳам зикр этилган [2.958; 230-258.].

Увайс Қараний (қ.с.) жоҳилия даврида яшаган, Пайғамбаримиз (с.а.в.)нинг ҳаётлик даврларига етишган ҳолда у Зот (с.а.в.) билан кўриша олмай, исломга ғойибона иймон келтирган [3.238.]. Увайс Қараний (қ.с.) Муҳаммад (с.а.в.)ни кўрмаган, Муҳаммад (с.а.в.) ҳам уни зоҳир кўзи билан кўрмаган. Мен у (бу ерда Пайғамбаримиз (с.а.в.) назарда

тутиляпти – З.И.)ни дунёвий кўзим билан кўрмадим, аммо шариатини, яъни ҳолатини тушундим. Уни маъқуллаш диндир” [4.4].

Мурод қабиласи билан Қурайш қабиласи бир-бирига яқин жойлашган бўлиб, Увайс Қараний (қ.с.) Пайғамбаримиз (с.а.в.) билан унчалик узоқ бўлмаган жойда яшаган бўлсалар ҳам, уларга кўришиш насиб этмаган. Бунинг икки сабаби бор:

а) она ризоси. Увайс Қараний (қ.с.) қари ва бемор онасининг парвариши билан машғул бўлгани учун онасини ташлаб кетишга ва Пайғамбаримиз Муҳаммад (с.а.в.)ни зиёрат қилишга шароити бўлмаган. Аллоҳ ҳабиби (с.а.в.)га бўлган муҳаббати кучлилигини сезган онаси Увайс Қараний (қ.с.)га бир марта Пайғамбаримиз Муҳаммад (с.а.в.)ни зиёрат қилишга ва у зот (с.а.в.)ни кўриб, ўша заҳоти уйга қайтишига рухсат беради. Увайс Қараний (қ.с.) Пайғамбаримиз Муҳаммад (с.а.в.)нинг уйларига бориб у зот (с.а.в.)ни уйларида топа олмай, яна ортига қайтиб кетган.

б) ҳол [5.79.] ғалабаси. Увайс Қараний (қ.с.)нинг Аллоҳ ишқида завқу шавқи шу даражада тўлиб-тошганки, илоҳий жазба-завқ ҳолатида ҳар бир ҳодисада Аллоҳ қудратини ва ҳар бир нарсада Аллоҳ жамолини кўрган.

Увайс Қараний (қ.с.) Муҳаммад (с.а.в.)нинг марҳаматига сазовор бўлган тобеъинлардандир. Муҳаммад (с.а.в.) у зотни “хайр ут-тобеъин” (тобеъинларнинг яхшиси) деб мақтаганлар [6.30].

Пайғамбар (с.а.в.) муборак юзини Яман тарафга қаратиб, дер эдилар: “Раҳмон нафасларидан бири Яман тарафдан келур. Увайс Қараний эҳсон у иффат ва тавсифда тобеъинларнинг яхшисидир [7.27]. Алишер Навоий бу ҳолатни шундай тасвирлаган: “Тоҳ-тоҳ Хожаи олам (с.а.в.) муборак юзин Яман сори қилиб дер эрдиким, [Мен Худонинг нафасини Яман томонидан туймоқдаман]” [8.9].

Алишер Навоий “Насойим ул-муҳаббат” китоби аввалида Султон Увайс Қараний илк сўфий сифатида юксак эҳтиром билан тилга олган: “Шайх Увайс Қараний қ.р. [Оллоҳнинг Пайғамбари айтган: “Увайс Қараний эҳсон ва меҳрибонлиги билан тобеъинларнинг яхшисидир”] [9.9]. Увайс Қараний (қ.с.) Пайғамбаримиз (с.а.в.)нинг ғойибона меҳрига мушарраф бўлган: “Увайс эҳсон у иффат ва тавсифда тобеъинларнинг яхшисидир” [10.4].

Шайх Калободий Увайс Қаранийни “суфий” деб зикр этган: “Суфий кишиларким – саҳобалардан кейин уларнинг илмлари ҳақида сўзлаганлар, тўпланадиган жойларидан таъбир қилганлар, хоҳ сўз бўлсин, хоҳ амал бўлсин, аҳволларини васф қилганлар” [11.22].

Пайғамбаримиз (с.а.в.) ҳам жундан тўқилган кийим кийганлар. Увайс Қараний (қ.с.) ҳам Аллоҳнинг Расулидан ибрат олиб, ҳамиша жундан тўқилган ва ямоқ солинган мураққаъ [12.418.] кийиб юрган [13.46].

Пайғамбаримиз Расулulloҳ (с.а.в.)ни кўрмаган, лекин саҳобаи киромларнинг илм, адаб ва дин йўлидаги барча эзгу ишларига издошлик қилганлар тобеъинлардир [14.255]. Бу зотларнинг ҳаёти тақво, ибодат ва солиҳ амаллар билан безатилган [15.7]. Мадина аҳли Саъид ибн Мусаййаб [16.176.] ни, Куфа аҳли Увайс Қаранийни, Басра аҳли Ҳасан Басрий [17.309.] ни энг афзал ва энг машҳур тобеъин деб билишган.

Увайс Қараний “тобеъинлар улуғи” сифатида эътироф этилгани ҳолда, ундан ҳадис ривоят қилинмаган. Фақат Ҳазрати Умар (р.а.) ва Ҳазрати Али (р.а.)дан қилинган ривоятлар Абдураҳмон ибн Абу Лайло, Башир ибн Амр, Имом Муслим китобларида келтирилган.

Аллоҳ (с.т.) қудсий ҳадисда деди: “Дўстларим (авлиёлар – З.И.) қуббам остидадирлар, уларни Мендан ўзга билмагай!” [18.27.]. Увайс Қараний ёлғизлик ва хилватнишиниқда умргузаронлик қилган ҳолда Аллоҳ (с.т.) ва Муҳаммад (с.а.в.)га муҳаббатини барчадан сир тутган, унинг валий зот эканини ҳеч ким, ҳатто, яқинлари ҳам билишмаган.

Увайс Қаранийнинг қўшнилари дедилар:

– Увайсни девона ҳаёл қилдик. Унинг қандай тирикчилик қилишидан хабаримиз йўқ. Ҳар доим рўза тутгани учун унинг бирон жойда таом еганини кўрмадик. Битта пўстини бор эди, унинг ямоқ солинмаган жойи қолмаган эди. Бомдод намозидан аввал уйдан чиқар ва хуфтондан сўнг уйига қайтар эди. Туш вақтида онасига егулик олиб келган вақтида ёш болалар унга тош отиб, йўлини тўсар эдилар. Увайс уларни эркалаб, олиб келган таомидан берар ва дер эди:

– Оёқларим заифдир. Кичикроқ тош отинг, оёғимга тегиб, жароҳат қилмасин, токи қон чиқиб, намоздан қолмайин. Намоздан қолиб, оёғим ғамини емай, намозим ғамини қилайин [19.332.].

Расулulloҳ (с.а.в.) Ухуд тоғидаги жангда тишларидан биридан ажраганлар (бошқа манбаларга кўра олдинги пастки жағларидаги бир тишларига тош тегиб синиб кетган – З.И.). Бундан воқиф бўлган Увайс Муҳаммад (с.а.в.)га бўлган юксак эҳтироми юзасидан, у зотга душманлар етказган ситамни ўзида синаш мақсадида аввал бир тишини, сўнгра шубҳага ўрин қолмаслиги учун барча тишларини суғуриб ташлаган. Бу ҳолатни Алишер Навоий шундай баён қилган: “Ухуд урушида Пайғамбар (с.а.в.)нинг муборак тиши шаҳид бўлгонин эшитиб, мутобаат учун ўттиз икки тишин ушотти. Ҳар биринки, ушотур эрди, дер эрдик, шояд бу тиш эмас эрди экин. Яна бирини ушотур эрди. То мундоқ қилиб, барча тишларин ушотти” [20.9.].

Увайс Қараний (қ.с.) онасининг дуоси билан шундай улуғ мақомга эришганки, Ибн Абу Шайбат, Ҳаким ҳамда Байҳақийдан ривоят қилинишича, унинг шарофати билан “Рабиъа” ва “Музор” қабиласи қўйларининг юнглари сони қадар умматлар Аллоҳнинг шафоатига нойил бўлган [21.83; 26.].

Увайс Қараний (қ.с.) онаси вафотига қадар садоқат ва итоатда бардавом бўлди. Онаси вафот этгач, фарзандлик бурчини адо этди. Онасини ўз қўли билан қабрга қўйди. Онасининг ҳаққига дуода бўлди. Онаси вафотидан сўнг бир мунча вақт ўтгач, Увайс Қараний (қ.с.) ҳаж қилиш учун Маккага келган [22.82.].

Аллоҳ йўлига кирган ва тариқатда пири бўлмаган солиқни пайғамбар ёки машойихдан бирининг руҳи тарбия қилади ва бу ришта увайсийликдир. “Бир қавмлар бўладики, уларни “увайсийлар” дейилади. Уларни ёнларга олиб парвариш қилиш учун пирга ҳожат бўлмайди... Бу улуғ муомаладир. Бу мақомга етиш кимларга насиб қилар эди! Бу улуғ давлатдир. Аллоҳ кимни хоҳласа, бу давлатни унга Ўзи ато қилар, неъматлантирар” [23.18а.].

Увайс Қаранийни “Увайс” дейилишининг сабаби шуки, у ҳеч бир ҳожат ва воситасиз Пайғамбар (с.а.в.) руҳидан тарбия топган. Улар зоҳирда бир-бирларини кўрмадилар, аммо ботиндан файзу футуҳ топдилар. Бу ҳаммага ҳам насиб этавермайдиган олий мақомдир. Бунинг далили Аллоҳнинг муборак сўзи билан тасдиқланади: Бу Аллоҳнинг фазлидирки, уни Ўзи хоҳлаган кишиларга берар. Аллоҳ улуғ фазл соҳибидир [24.727.].

Расудуллоҳ (с.а.в.) дедилар:

– Қиёмат куни Аллоҳ етмиш фариштани Увайс суратида яратур. Бунинг сабаби шуки, фаришталар у зотни ўртага олиб, жаннатга киритурлар, ҳеч ким у зотдан хабардор бўлмагай. Фақат Аллоҳ хоҳлаган кимсаларгина таний оладилар. Зотан, Увайс Ҳақ ризоси учун халқдан қочди, ибодат қилди. Шу сабабдан охирада ҳам бошқалар кўзидан пинҳон бўлур [25.27.].

Нақдурки, Ҳазрат Рисолат (с.а.в.) оламдин ўтарда, асҳоб (р.т.а.) сўрубдурларким, сизнинг мураққаъ кимга ҳаволадур? Дебдурларки, Увайс Қаранийға берсунлар ва десунларки, манинг умматимни дуо қилсун! Ҳазратдин сўнгра Форуқ ва Муртазо (р.т.а.) Кўфага бориб, Яман элидин сўруб, Қараңда Увайсни топдиларким, тева кутуб юрур эрди. Мураққаъни топшуруб, уммат учун дуо истидъо қилдилар [26.9.].

Икки буюк саҳобий Ҳазрати Увайс билан суҳбатлашиб, муборак омонат – “Хирқаи шариф”ни унга топширишади ва ҳақларига дуо қилишини сўрашади. Увайс ҳам уларнинг Ҳазрати Умар билан Ҳазрати Али эканини билиб, жуда севинади ва ҳақларига дуо қилади. Ҳазрати Умар кўрсатган эҳтиром туфайли Увайс Қараңда овоза бўлиб кетган [27.79.]. Увайсининг овозаси Қараңдан Ямангача тарқалган. Одамлар тўп-тўп бўлиб унинг зиёратига кела бошлаган.

Ҳаран ибн Ҳаййон [28.34.] (р.а.) деди:

– Увайс ҳақидаги ҳикоятларни эшитиб, уни кўришга ошиқдим. Уни кўп қидирдим. Излаб Кўфага бордим. Фрот дарёсида таҳорат қилаётган одамни кўриб, Увайс ҳақида эшитганларимдан нишона топдим. Ёнига келдим. Салом-алиқдан сўнг унинг этагини тавоф қилишни сўрадим. Увайс рози бўлмади.

Ҳаран ибн Ҳаййон Увайсининг заиф ҳолига куйиб йиғлади ва деди:

– Нечуксиз?

Увайс ҳам йиғлади ва деди:

– Эй Ҳаран ибн Ҳаййон, менга ким йўл кўрсатди?

Ҳаран ибн Ҳаййон деди:

– Эй Увайс, сиз мени кўрмай ва эшитмай, менинг ва отамнинг исмини қаердан билдингиз?

Увайс Қараний деди:

– Ҳақ субҳанаҳу ва таоло хабар берди. Ҳеч нарса унинг илми ва хабаридан ташқари эмас. Менинг руҳим сенинг руҳингни таниди. Мўминлар руҳи шундайки, агар кўришмасалар ҳам уларнинг руҳлари бир-бирларини танийдилар [29.441-442.].

Пайғамбар (с.а.в.) дедилар: “Руҳлар тартибли кўшинлар кабидирлар. (Руҳлар оламида) бир-бирлари билан танишганлар бу дунёда дўстлашадилар; бир-бирига бегона бўлганлар эса ўзаро ихтилофга тушадилар”. Бундан англашиладики, руҳнинг ҳам нафси бор, худди тана каби танаси ҳам бор. Аллоҳнинг инояти билан мўмин ва солиҳ кишилар бир-бирларини танимасалар ҳам, аввал учрашмаган бўлсалар ҳам, уларнинг руҳлари бир-бирини танийди ва бир-бирини севади. Масофа қанчалик узоқ бўлмасин, мўминлар бир-бирларининг руҳини танийди ва бир-бири билан тиллашади.

Увайс Қараний (қ.с.) 37/657 йилда Сиффин жанги [30.212.]да шаҳид қилинган ва Суриянинг Раққа кенти Софа қишлоғида дафн этилган (2013 йилда суриялик радикал ислом тарафдорлари томонидан мазкур қабр вайрон қилинган – З.И.). “Тазкират ул-авлиё”да бу ҳақда шундай зикр этилган: “Вайсал Қараний ҳазратлари Ҳазрати Али ва

Ҳазрати Муовия ўртасидаги жангда Муртазо (Ҳазрати Али) карамаллоху ваҳҳа лашкарида эканлигида уни шаҳид қилдилар” [31.14.]. Тазкираи Муҳаммад Боқир” да зикр этилишича, Увайс Қараний (қ.с.) Сиффин жангида амир ал-мўъминин Али (р.а.) тарафида жанг қилиб, шаҳид қилинган [32.17а.].

Хужвирий дейди: “Қаранда Увайс Қараний машҳур бўлди. У ватанини ташлаб, Куфага йўл олди. Ҳаран ибн Ҳаййон билан кўришди. Бошқа ҳеч ким кўрмади. Увайс Қараний Али (р.а.) тарафида жанг қилди ва Сиффин жангида шаҳид бўлди” [33.84.]. Ибн Жузайй дейди: “Увайс Сиффин жангида Али ибн Абу Толиб [34.25.] (р.а.) билан бирга бўлиб, шу ерда шаҳид бўлган. Шу маълумот, ин шаа Аллоҳ энг тўғрисиدير” [35.105.].

Ибн Батута “Дамашқдаги баъзи зиёратгоҳлар ва мазорлар зикри” да қуйидагича ҳикоя қилган: “Жабон ва Кичик дарвоза орасидаги қабристон бўлиб, унда Абу Суфённинг қизи, Мўминлар онаси Умму Ҳабиба (р.а.), у зотнинг укаси, Мўминлар амири Муовиянинг, Расулulloҳ (с.а.в.)нинг муаззинлари Билол (р.а.), Увайс ал-Қараний (р.а.) ва Каъб ал-Ахбор (р.а.)нинг қабрлари бор. Мен (Ибн Батута – З.И.) Куртубийнинг “Саҳиҳи Муслим”га ёзган шарҳи Китоб ал-Муфаҳҳим”да кўрдимки, Увайс ал-Қараний (р.а.) Мадинадан Шомга қараб бир гуруҳ саҳобаларга ҳамроҳ бўлиб йўлга чиқади ва на бирор иморат ва на сув бўлган бир саҳрода вафот этади. Саҳобалар нима қилишни билмай ҳайрон қоладилар. Карвондан тушиб қарасалар, ўша ерда хушбўй сув ва кафанлик турибди. Бундан ажабланиб, Увайсни ювадилар. Кафанлаб, жаноза намозини ўқийдилар ва дафн қиладилар. Анча йўл босганларида, ичларидан бир киши “Унинг қабрини қандай қилиб бирон белгисиз ташлаб кетамиз?” дейди. Шунда ҳалиги жойга қайтиб келадилар, бироқ қабрдан асар ҳам топа олмайдилар” [36.106.].

“Тасаввуф ҳақида тасаввур” китобида келтирилишича, ҳижрий-қамарий 37 чи йил сафар ойининг 18 чисида Ҳазрат Али (а.с.) ва Муовия қўшинлари орасида бўлиб ўтган Сиффин урушида Увайс Қараний Ҳазрат Али (а.с.)нинг ёронлари қаторида эди ва ушбу урушда шаҳодатга етди [37.24.].

Онинг (Увайс Қараний – З.И.) ҳолатини тамом битиса, яна бир бошқа китоб битимак керак [38.9.]. Увайс Қараний нафақат араблар, шунингдек, туркий халқлар ўртасида ҳам машҳур бўлгани кўплаб адабиёт ва илм аҳлининг Увайс Қараний шахси билан боғлаб ёзилган ғазал, дoston, муҳаммас, маснавий ва тарихий ва манокибий асарларда акс этган. Жумладан, Абдулҳақ Деҳлавий “Ашаъат ал-ламаъот” асарида “Увайс Қаранийнинг афзалият ва яхшилиги Аллоҳ (с.т.) олдида савобнинг кўплиги биландир... Авлиёларнинг зикри бўлган пайтда Аллоҳнинг раҳмати ёғилади” деб, Имом Суютий “Жамъ ул-жавомеъ” асарида “Пайғамбар (с.а.в.) дедилар: Увайс Қаранийнинг онаси бор, у онасига ҳамиша яхшилик қилади ва агар Худога дуо қилса, албатта, Худо унинг дуосини ижобат қилади” деб, Ибн Асокир “Тарих” асарида “Увайс “муҳазрамлар”дан эди. Ҳадис истилоҳига кўра, “муҳазрам” жоҳилия даврини кўрган, Пайғамбаримизнинг ҳаётлик даврларига етишгани ҳолда, у зот билан кўриша олмай, ғойибона иймон келтирган кишидир. Бу зот ҳамиша одамлардан пинҳон бўлиб юрди ва охир умрида кофирлар билан бўлган жангда ўлдирилиб, шаҳид бўлди” деб, Муҳаммад Сиддиқ Рушдий “Тазкират ул-авлиёи туркий” асарида “Увайснинг иши тажаррид эрди, яъни Худодин ўзгадин кўнгул узмак. Пайғамбар (с.а.в.) дедиларки, Қиёмат етмиш минг фариштани Увайс суратида халқ қилур, то улар орасида Аросатга борур. Увайс Қараний бу дунёда кубби нуроний, яъни осмон остида Ҳақ таолога ибодат қилур ва ўзини халқдин йироқ

тутар эрди. Охиратда ҳам ғайрининг кўзидин маҳфуз қолур” деб, Хожа Муҳаммад Порсо “Қудсийа” асарида “Увайс Қараний (қ.с.)нинг руҳониятига таважжуҳ асарининг зоҳирий ва ботиний алоқалардан тамоман холи ва мутлақ узилишига сабаб бўлди” деб, Абдурахмон Жомий “Нафаҳот ул-унс” асарида “Расулulloҳ (с.а.в.) Яман тарафга юзларини буриб, дер эдилар: “Яман томондан раҳмат шабадалари эсмоқда. Эҳсон ва эзгуликда тобеинларнинг энг яхшиси Увайс Қаранийдир” деб, Алишер Навоий “Насойим ул-муҳаббат” асарида Хожаи Коинот (с.а.в.) буюрубдурким, “тонгла қиёмат куни Ҳақ (с.т.) етмиш минг фаришта Увайс сурати била яратқой. То ул аларнинг орасида аросотга кириб, беҳиштга борғай. То ҳеч ким маълум қилмағай. Тенгридин ўзгаки, ул қайси биридурки, ул дунёда барча халқ кўзидин ёшурун Тенгри таолоға қуллуқ қилур эрди. Қиёматда доғи Тенгри таоло ани барча номаҳрам кўзидин маҳфуз тутқай” деб, Муҳаммад Боқир “Тазкираи Муҳаммад Боқир” асарида “Бир қавмлар бўладики, уларни “увайсийлар” дейилади. Уларни ёнларга олиб парвариш қилиш учун пирга ҳожат бўлмайди... Бу улўғ муомаладир. Бу мақомга етиш кимларга насиб қиларди! Бу улўғ давлатдир. Аллоҳ кимни хоҳласа, бу давлатни унга Ўзи ато қилар, неъматлантирар” деб, Али Акбар Ҳусайний Урдистоний “Мажмуа ул-авлиё” асарида “Тобиъинлар яхшиси, орифлар қаймоғи, дину миллат шамъининг офтоби Сухайл Яманий – Увайс Қараний тасаввуф машойихларининг улуғларидандир” деб юксак эҳтиром билан зикр этганлар.

Увайс Қаранийнинг дард-изтироблари, руҳий кечинмалари бадий ифодаланган. Мавлоно Жалолиддин Румий ёзади:

Дедиким: “Менга уфурди гулбаҳор”,

Чун Муҳаммадга Яман ёқдин ифор.

Айтмиш эрдиким: “Яман ёқдин сабо,

Менга келтирди ажаб атри Худо.

Вайсдин Роминга келмиш жон ҳиди,

Ул Увайсдин менга Ҳақ-Яздон ҳиди”.

Келмиш эрди ҳид Қаран ёқдин ажаб,

Бахш этиб Аҳмадга бир завқу тараб.

Ул Увайс эрди, чун фоний эрди ул,

Ерда, лекин осмоний эрди ул [39.442.].

Сабоҳий “Вайс ул-Қароний” номли назмий ҳикоятда ёзади:

Бизим ким шайхимиз Вайсул Қарандур,

Гунешдан равшану фаҳри эрандир.

Увайснинг Ҳақ билур қадринки моҳи,

Унга маълумдур расми ва роҳи.

Бўлурсан Вайс каби аҳли тажрид,

Бўласан Ҳақ ёнинда аҳли тавҳид [40.37-38.].

Жаҳон отин Увайсий ёзади:

Умидим тўла раҳматингдин, илоҳ,

Ки ҳамном – Вайсул Қарандур менго [41.21.].

Ҳадисда “Солиҳлар сўзи эслаган, сўзлаган жойларга раҳмат инар ва фазлу марҳамат ёғилар” дейилган. Увайс Қаранийнинг диёримизда шу қадар катта обрў-эътиборга эга бўлиши, зиёратгоҳлари муқаддас қадамжой сифатида эъзозланиши, бу зот ҳақида тўқилган маноқиблар ва ривоятлар халқ хотирасида абадий муҳрланганининг сабаби

шундаки, дастлаб ислом ровийлари ислом оламида машҳур саҳобалар, тобеъинлар, жумладан, Увайс Қараний (р.а.)нинг дин йўлидаги қаҳрамонликларини ҳикоя қилиш билан маҳаллий диний эътиқодларга қарши курашда кенг фойдаланишган. Бу эса ислом дини вужудга келгунга қадар мавжуд бўлган муқаддас жойлар ўрнида мусулмон авлиёлари билан боғлиқ зиёратгоҳлар пайдо бўлишига замин яратган. Азиз-авлиёларга эътиқод исломдан аввалги диний эътиқод – аждодлар руҳини муқаддаслаштириш ҳамда янги дин – исломнинг ўзаро синтези сифатида намоён бўлган. Зиёратгоҳлар асрлар оша маҳаллий аҳоли “қадами узилмайдиган” маскан бўлган. Ана шундай зиёратгоҳлардан бири Чортоқ туманидаги Балиқликўл бўлиб, у “илоҳий муҳаббатнинг жаҳон ойинасида акс этган жамоли” бўлган Увайс Қараний номи билан боғлиқдир. Бу ерда Увайс Қараний (қ.с.)нинг рамзий пойқадами мавжуд [42.1].

Улуғ алломалар, мутафаккирлар, азиз-авлиёлар тарихини ўрганиш соҳасида ҳукумат миқёсида амалга оширилаётган тадбирлар, ислоҳотлар, қабул қилинган Фармон ва қарорлар мазмун-моҳияти ёш авлодни соғлом эътиқод, Ватанга муҳаббат, аждодлар меросига фахр-ифтихор ва ҳурмат-эҳтиром туйғуларини ривожлантиришга қаратилган. Аждодлар маънавий мероси бебаҳо бойлик ва тенгсиз хазинадир. Унинг замирида аждодларнинг ибратли ҳаёти, пок эътиқоди, олийжаноб инсоний фазилатлари мужассамдир. Маърифатли жамиятнинг пойдевори буюк аждодлар қолдирган тафаккур сарчашмалари, маънавий мероси асосида қурилади. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.Мирзиёев таъкидлаганидек, “Маънавиятимизни юксалтирмоқчи бўлсак, ёшларни ота-боболаримизнинг асл меросидан баҳраманд этиб улғайтиришимиз, халқимизга етказишимиз керак” [43.1-2.]. Ўтмиш аждодлар маънавий мероси нафақат халқимиз босиб ўтган тарихини ўрганишга, шунингдек, Ватанни севишга, уни кўз қорачиғидек асраб-авайлашга, ўзликни англашга ундайди.

Фойдаланилган манба ва адабиётлар

1. Фаридиддун Аттор. Тазкират ул-авлиё (Валийлар китоби) / Нашрга тайёрловчи ва сўзбоши муаллифи А.Мадраимов. – Т.: Ғафур Ғулом номидаги нашриёт матбаа-ижодий уйи, 2013. 27-бет.
2. Baldick J. Uways al-Karanī // Encyclopaedia of Islam. Vol. 10. Leiden, 2000. P. 958; Zakharia K. Uways al-Qarani, Visages d'une Legende // Arabica, V. 46, Fasc. 2. P. 230-258.
3. Ислом. Энциклопедия. А-Ҳ / З.Хусниддинов таҳрири остида. – Т.: Ўзбекистон Миллий энциклопедияси давлат илмий нашриёти, 2004. 238-бет.
4. Мустафо Нажотий Бурсали. Увайс Қараний. – Т.: Истиқдол, 2007. 4-бет.
5. Ҳол – вазият, Аллоҳнинг инояти, қалбнинг порлаши, илоҳий раҳмат ва баракотнинг ёғилиши, хис-туйғу, эҳтирос, шавқ, зухур, важд, ҳузур, маънавий-руҳий камолот / Саййид Жаъфар Сажжодий Фарҳанги мусталаҳоти урафо (луғат) . – Техрон: 1941. 79-бет.
6. Муҳаммад Дорошуқуҳ Ҳанафий. Сафинат ул-авлиё. Ҳиндистон. Кониपुर, Наволи кишвар матбааси, 1884. 30-бет.
7. Фаридуддин Аттор. Тазкират ул-авлиё. 27-бет.
8. Алишер Навоий. Насойим ул-муҳаббат мин шамойим ул-футувват. Мукамал асарлар тўплами. Йигирма жилдлик. 17-жилд / Нашрга тайёрловчилар С.Ғаниева, М.Мирзааҳмедова. Арабча ва форсча матнларни таржима қилиб, нашрга тайёрловчи ва масъул муҳ. С.Рафиддинов. – Т.: Фан, 2001. 9-бет.

9. Алишер Навоий. Насойим ул-муҳаббат. 9-бет.
10. Мустафо Нажотий Бурсали. Увайс Қараний. – Т.: Истиқлол, 2007. 4-бет.
11. Шайх Калободий. Тасаввуф сарчашмаси / Арабчадан Отақул Мавлонқул ўғли ва Мавлуда Отақул қизи таржимаси. – Т.: Ғафур Ғулум номидаги адабиёт ва санъат нашриёти, 2002. 22-бет.
12. Мураққаъ – ямалган, қуралган дарвешлар киядиган қуроқ тўн, жанда, суфийларнинг устки кийими. / Навоий асарлари луғати / Тузувчилар П.Шамсиев, С.Иброҳимов. –Т.: Ғафур Ғулум номидаги адабиёт ва санъат нашриёти, 1972. 418-бет.
13. Али ибн Усман аль-Джуллаби аль-Худжвири. Раскрытие скрытого за завесой для сведущих в тайнах сердец. (Кашф аль-махжуб ли арбаб аль-клуб) / Пер. с английского А.Орлова. Издание первое. – М.: Единство, 2004. 46-бет.
14. Тобейин – издош, Пайғамбаримиз (с.а.в.)ни кўрмаган, саҳобаларга эргашганлар (11/632-181/797) даври. Абу Ҳанифа (ваф. 767 й.), Мужоҳид ибн Жабр (ваф. 721 й.), Қатода ибн Дуама ал-Давсий (ваф. 735 й.), Саид ибн Мусайяб, Амир аш-Шаабий, Иброҳим ан-Наҳайй, Увайс ал-Қараний, Ҳасан ал-Басрий, Амр ибн Динор, Икрима ал-Барбарий машҳур тобейинлар бўлишган. Ислом. Энциклопедия. 255-бет.
15. Абдурахмон Рафъат Пошо. Тобейинлар ҳаёти. Таржимон ва нашрга тайёрловчилар: Бобомурод Эрали, Баҳодир Карим. – Т.: Шарқ, 2018. 7-бет.
16. Саъид ибн Мусайяб – тобейинларнинг улуғи, муждаҳид, Мадинанинг илк етти фақиҳидан бири, ижмоъ (Муҳаммад (с.а.в.)нинг умматидан бўлган барча мужтаҳидларнинг у зот (с.а.в.)нинг асридан кейинги даврларда бирор шаръий ишга яқдиллик билан иттифоқ қилишлари) орқали мунозарали масалаларни ўрганиш тартибини белгилаб беришган. Ислам. Энциклопедический словарь. – М.: Наука, 1991. 176-бет.
17. Абу Саид ибн Абил Ҳасш Ясор Ҳасан Басрий (642-728) – тобейин, басралик илк мутасаввифлардан, исломдаги илк воизлардан бири, илоҳиёт олими, адолатли қози бўлган. Ислом. Энциклопедия. 309-бет.
18. Фаридиддун Аттор. Тазкират ул-авлиё. 27-бет.
19. Abdulkerim Kus,eyri. Kus,eyri. risalesi / Hazirlayan Suleyman Uludag. – Istanbul.: Dergah Yayinlari. 2016. S- 332.
20. Алишер Навоий. Насойим ул-муҳаббат. 9-бет.
21. Али ибн Усман аль-Джуллаби аль-Худжвири. Кашф аль-махжуб. 83-бет; Фаридиддун Аттор. Тазкират ул-авлиё. 26-бет.
22. Рағиб Исфаҳоний. Ҳияят ул-авлиё. 2-жилд. 82-бет.
23. Тазкираи Муҳаммад Боқир / Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Шарқшунослик институти Қўлёзмалар фонди. инв. № 1846. 18а-бет.
24. Қуръони карим. Ҳадид сураси, 21-оят. 704-бет. Жумъа сураси, 4-оят. 727-бет.
25. Фаридиддун Аттор. Тазкират ул-авлиё. 27-бет.
26. Алишер Навоий. Насойим ул-муҳаббат. 9-бет.
27. Рағиб Исфаҳоний.. Хияят ул-авлиё. 2-жилд. 79-бет.
28. Ҳаран ибн Ҳаййон (ваф. 656 й.) – басралик, тобейинлардан. Исломнинг фаол тарғиботчиларидан бири, ислом йўлида жанг қилган. Фаридуддин Аттор. Тазкират ул-авлиё. 34-бет.
29. Abdulkerim Kus,eyri. Kus,eyri. risalesi. S. 441-442.

30. Сиффин жанги – Юқори Месопотамияда, Фрот дарёсининг ўнг қирғоғида жойлашган Сиффин мавзесида халифа Али (р.а.) қўшини биланн Шом (Сурия) ҳокими Муовия қўшини ўртасида содир бўлган жанг (657 й. ёзи). Тўқнашувга 656 йилда учинчи халифа Усмон (р.а.) ўлдирилиши муносабати биланн Али (р.а.) ва Муовия тарафдорлари ўртасидаги кескин қарама-қаршиликлар сабаб бўлган. Ислом. Энциклопедия. 212-бет.
31. Фаридиддин Аттор. Тазкират ул-авлиё. 14-бет.
32. Тазкираи Муҳаммад Боқир / Ўзбекистон Республикаси ФА ШИ Қўлёзмалар фонди. инв. № 1846. 17а-бет.
33. Али ибн Усман аль-Джуллаби аль-Худжвири. Кашф аль-махжуб. 84-бет.
34. Али ибн Абу Толиб (тахм. 600-661.21.1 Кўфа) – “хулафои рошидин”, яъни “чорёрлар” деб аталувчи дастлабки тўрт халифанинг тўртинчиси, Муҳаммад (с.а.в.)нинг амакиваччалари ва куёвлари. Муҳаммад (с.а.в.)нинг барча юришларида иштирок этган, кўрқмас ва содиқ жангчи, ўта тақводор инсон, моҳир нотик, “Ҳайдар”, “Шоҳи мардон” деб улуғланган. Ислом. Энциклопедия. 25-бет.
35. Ибн Баттута. Саёҳатнома (Тухфат ун-нуззор фи ғаройиб ул-амсор ва ажойиб ул-асфор) / Масъул муҳаррир ва муқаддима муаллифи Н.Иброҳимов. – Т.: Шарқ, 2012. 105-бет.
36. Ибн Баттута. Саёҳатнома. 106-бет.
37. Шайх Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф. Тасаввуф ҳақида тасаввур. – Т.: Мовароуннаҳр, 2004. 24-бет.
38. Алишер Навоий. Насойим ул-муҳаббат. 9-бет.
39. Мавлоно Жалолиддин Румий. Пайғамбар (с.а.в.)нинг “Яман ёқдан димоғимга Раҳмоннинг ҳиди уфурди” дегани. Тўртинчи китоб / Мавлоно Жалолиддин Румий. Маснавийи маънавий / Форсийдан Жамол Камол таржимаси. I-6 китоб. – Тошкент-Техрон.: Фан – ал-Худо, 2002-2004. 442-бет.
40. Сабоий. Увайснома (Қўлёзма XV аср). Америка Қўшма Штатлари. Мичиган университети кутубхонаси. Инв. № 309. 37-38-бетлар.
41. Увайсий. Девон. Нашрга тайёрловчилар А.Қаюмов ва Э.Иброҳимова. Масъул муҳаррир С.Азимжонова. – Т.: Ўзбекистон Фанлар академияси нашриёти, 1959. 21-бет.
42. 2017 йил 7 июлда “Султон Увайс Қараний” мақбараси ва унга туташ зиёратгоҳни ободонлаштириш ишлари ҳукумат миқёсида кўрилиб, Султон Увайс Қараний (қ.с.) мажмуасини реконструкция қилиш лойиҳаси бўйича қурилиш бошланди. Султон Увайс Қараний (қ.с.) мақбараси қайта қурилди, масжид, кутубхона, сайёҳлар учун меҳмонхона, Биби Наима мақбараси, қушхона, ошхона, хиёбон бунёд этилди / Ўзбекистон овози. 2017 йил 8 июль. 1-бет.
43. Янги авлод тадбиркорларининг инновацион ғояларини қўллаб-қувватлаш доимий эътиборда бўлиши лозим. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.Мирзиёевнинг 28 февраль – 1 март кунлари Наманган вилоятига ташрифи чоғида сўзланган нутқ. Наманган ҳақиқати газетаси. 2019 йил 2 март. 1-2-бетлар.

ШАРҚ МУТАФАККИРЛАРИНИНГ ҚАРАШЛАРИДА ГУМАНИСТИК ҒОЯЛАРНИ НАМОЁН БЎЛИШЛАРИ

Ахмедова Маърифат Абдуллаевна-

09.00.00

**ФАЛСАФА ФАНЛАРИ
ФИЛОСОФИК ИЕ НАУКИ
PHILOSOPHICAL SCIENCES**

22	Тадбиркорлик фаолияти тушунчасининг ижтимоий-фалсафий моҳияти Ганиев Б,С	116
23	Талаба-ёшларнинг инновацион тафаккурини юксалтиришда таълим тизимининг ўрни ва аҳамияти Абдурахмонов Ҳ.И	120
24	Фанлараро ёндашувнинг рақамли гуманитар фанлар ривожланишидаги ўрни Жалалова Г. О	126
25	Алишер Навоий юксак эҳтиром кўрсатган машойих улуғи Исақова З.Р	131
26	Шарқ мутафаккирларининг қарашларида гуманистик ғояларни намоён бўлишлари Ахмедова М.А	140
27	Қадимги фалсафий қарашларда оилавий муносабатларнинг аҳамияти Саидова К.У	146
28	Ватанпарварлик туйғусининг ҳарбий ходимлар профессиограммасидаги ўрни Саидов Ҳ	151
29	Жамиятни илмий бошқаришнинг ижтимоий-маданий технологиялари ва инновацион ёндашувлар Юлдашев С.Ў	155

10.00.00

**ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ
PHILOLOGICAL SCIENCES**

30	Аллома Замахшарийнинг дўстлик ва биродарлик ҳақидаги қарашлари Сулаймонова Н.А	161
31	Comparative and contrary analysis of the communicative etiquette model process implementation in different linguistic cultures (in the Uzbek and English cultures) Saydullayeva S.S	170
32	Anthropocentric approach of zoomorphemes in uzbek and english phraseology Khalibekova O.K	175
33	Француз тилида грамматик кўникма ва малакаларнинг шакллантириш усуллари Имамова З.Т	180
34	Янги педагогик технологиялар, замонавий методларнинг пайдо бўлиши Назирова О З	184
35	“Она” концептининг лисоний воқеланиши Назарова Н	187
36	The importance of teaching english at preschool age Ergasheva G.N	192
37	Paralingvistika va nigohning paralingvistikadagi o’rni. Ergasheva N.N	196
38	Jozef Archibald Kronin ijodining shakllanish yo’li	